

ANTONSSON ÖBERG ADVOKATER

Till
Svea hovrätt
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060304

Per e-post: svea.avdelning6@dom.se

Stockholm den 29 april 2022

Mål P 6338-21

Stockholms kommun m.fl. ./ Förbundet för Ekoparken m.fl.

Berett tillfälle därtill får mina huvudmän slutföra sin talan, dels genom hänvisning till vad som anförts i tidigare inlagor, dels genom nedanstående omständigheter och bemötanden.

1. Innehållet i propositionen

1.1 Byggnadsområde

1.1.1 Gröna Lund saxar ur propositionens text i syfte att söka påvisa att begreppet "Byggnadsområdena" på sidan 43 i propositionen skulle syfta på samtliga områden inom nationalstadsparken som inte definieras som park- eller naturområden. Detta är inte en korrekt tolkning.

1.1.2 Gröna Lund väljer i sin skrivelse att bortse från den huvudregel som anges i andra meningen av regeringens bedömning:

”Nya byggnader och anläggningar som inte behövs för att befintliga verksamheter skall kunna fungera bör därför i princip inte medges”.

1.1.3 Ett undantag från denna princip anges, nämligen att etablerade verksamheter ska få fungera och utvecklas. Denna regel förklaras med att det ska vara möjligt att uppföra ett begränsat antal nya byggnader inom bostadsområden och områden med byggnader för högre utbildning, vetenskaplig forskning, museiverksamhet, idrott och rekreation. Det är inom dessa områden som kompletteringar typiskt sett får ske. Till skillnad från utbyggnaderna i norra nationalstadsparken (se avsnitt 2.2 nedan) ligger inte den aktuella parkeringsplatsen inom något av dessa områden. Evenemangsparken med sitt tivoli omfattas således inte av detta undantag från förbudet om att nya byggnader inte princip inte får medges.

1.1.4 Av texten i propositionen framgår vidare att lagstiftaren lagt avgörande vikt vid den kvalitativa skillnaden mellan begreppen komplettering och utvidgning, där det förra beskriver en mindre ingripande förändring jämfört med det senare. I domen har MMD följaktligen helt korrekt kommit till slutsatsen att det faktiska tillskottet till Gröna Lunds befintliga verksamhet enligt den föreslagna detaljplanen, är så pass stort att det inte endast kan vara fråga om en komplettering. MMDs domslut ligger därför helt i linje med lagstiftarens intention att förbjuda större rumsliga utvidgningar av redan pågående verksamheter.

1.2 Utvidgning/komplettering

1.2.1 Begreppet utvidgning i MMDs dom används för att beskriva en utvidgning såväl av själva verksamheten som av det rumsliga (”utvidgning av anläggningen”).¹ Verksamheten eller området får som sagt endast kompletteras och inte utvidgas. Principen att nya byggnader inte ska godkännas inom nationalstadsparken om de inte behövs för befintliga verksamheter, bör enligt lagstiftaren inte stå i vägen för att verksamheter ska få ”utvecklas”; ett begrepp som i propositionen används för att beskriva verksamheten och inte den rumsliga bebyggelsen. Rumslig utvidgning av befintlig verksamhet kräver med andra ord att utvidgningen är nödvändig. Att den i målet aktuella rumsliga utvidgningen inte behövs för att den befintliga verksamheten ska kunna bedrivas, diskuteras under avsnitt 6.2 nedan.

¹ MMDs dom s. 34

1.2.2 Det får anses uppenbart att propositionens godkännande av kompletteringar men inte utvidgningar av byggnadsområden, syftar till något mer än bara semantik. Det övergripande målet med att bilda nationalstadsparken var och är bevarande av tidlösa värden och inte underlättande av förutsättningarna för att exploatera detta unika område. (Se bl.a. om UNESCOs rekvisit för världsarv under 3.3 och 4.4 nedan). Lagstiftaren har därför genom begreppet ”komplettering” byggt in en begränsande kvalifikation som är avsedd att förhindra att framför allt kommersiella intressen ges alltför stort spelrum. Den fråga MÖD har att ställa sig är således om syftet med införandet av nationalstadsparken var att ge ytterligare utrymme åt sex åkattraktioner på upp till 45 meters höjd i det känsliga och exklusiva området mot innerstadens vattenspegel, eller om avsikten med skyddet i MB 4 kap 7§ var att förhindra just denna typ av exploatering.

2. Tidigare prövningar

2.1 I sin skrivelse har Staden hänvisat till att två större exploateringar tidigare godkänts inom nationalstadsparken. Dessa bägge avgöranden rör emellertid dels en helt annan del av nationalstadsparken än det område i Södra Djurgårdsstaden som Gröna Lund har för avsikt att tillskansa sig, dels helt andra intressen än den tivoliverksamhet som Gröna Lund tänkt sig bedriva. Mina huvudmän önskar här helt kort kommentera dessa bägge avgöranden enligt följande.

2.2 Regeringsrätten, RÅ 1998 not 101

2.2.1 1998 års mål rörde uppförande av Fysikcentrum i ett område för högre utbildning och forskning. Regeringsrätten ansåg att det förelåg grund för att bevilja denna utbyggnad som, till skillnad från ett planerat bostadsområde på Roslagstullsklippan vilket nekades bifall, inte ansågs strida mot 1994 års proposition. Regeringsrätten hänvisade till ovan nämnda skrivning i propositionen som särskilt föreskriver möjlighet att uppföra byggnader inom områden där bostäder får byggas och vissa specifika i propositionen angivna verksamheter, däribland högre utbildning, ska bedrivas.

2.2.2 I prövningen som föregick regeringsrättens avgörande lyfte regeringen särskilt fram att propositionen slår fast att natur- och kulturvärdena har varierande tyngd i olika delar av nationalstadsparken. Målet rörde nationalstadsparkens norra delar som ansågs mindre känsliga. Att tillstånd givits där för utbyggnad av verksamheter som i propositionen definierats som eftersträvsvärda, kan knappast läggas till grund för att bevilja en detaljplan för tivoliverksamhet, i de mycket skyddsvärda kärnområden för kulturmiljö som finns i Södra Djurgården.

2.2.3 Härutöver hänvisade regeringen till att 1998 års detaljplan låg i linje med propositionens skrivning om att tillstånd skulle kunna ges till Fysikcentrum, vilket ansågs förbättra miljön utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden riskerade att skadas.² Till skillnad från Fysikcentrum och den infrastruktur som krävdes för den då aktuella utvidgningen, kan utvidgningen av Gröna Lunds aldrig anses långsiktigt förbättra miljön i området.

2.3 Svea hovrätt, P 5580-14

2.3.1 Målet rörde detaljplan för Albano och Norra Djurgården inklusive Vasastaden. I likhet med ovannämnda avgörande avsåg målet områden med betydligt mindre skyddsvärde än vad som är fallet med Gröna Lund. Detaljplanen över Norra Djurgården 2:2 och Albano innebar vidare en utveckling av både området med bostäder och byggnader för högre utbildning, dvs verksamheter inom nationalstadsparken som enligt propositionen ska ges möjlighet att utvecklas. Den detaljplan MÖD har att bedöma rör Södra Djurgården och tivoliverksamhet. Målen är därför inte jämförbara.

3. Riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården

3.1 Kulturhistorikern Nils Ahlberg har upprättat en komplettering av tidigare ingivet yttrande över detaljplanen. Denna komplettering av den 26 april 2022 har enligt uppgift ingivits till MÖD, men ges för ordningens skull in här på nytt som [bilaga 1](#). Förbundet för Ekoparken får särskilt lyfta fram följande ur Ahlbergs yttrande.

3.2 De kulturvärden som värnas som riksintressen gäller inte bara själva platsen där en exploatering genomförs. Härutöver avser skyddet för kulturmiljön ett större område som exploateringen inverkar på. Utgångspunkten för riksintresset är ett helhetstänkande där den sammansatta kulturmiljön är det intresse som ska skyddas. De skyddsintressen som Ahlberg särskilt lyfter som föremål för prövning i målet, är dels det synliga känsliga läge för hela stadsbilden som stranden utgör, dels att exploateringen förstör läsbarheten av de historiska sammanhang som särdragen i Södra Djurgården bidrar till. Ahlberg exemplifierar dessa med bebyggelsen, bebyggelsemönster, karaktären på parker och landskap mm. I detta sammanhang understryker han att Gröna Lunds nytillskott de senaste årtiondena är av en skala som helt saknar kulturhistoriskt värde. Tvärt om förminskar dessa exploateringar det kulturhistoriska värde som Gröna Lunds nöjespark bidrar till.

² Prop. 1994/95: 3 s. 45

3.3 För att beskriva vad som räknas som värdefullt kulturarv lyfter Ahlberg fram UNESCOs rekvisit "autenticity" och "integrity" (autenticitet, äkthet, sanningsenlighet och fullständighet) som används vid bedömningen av ett världsarv. Propositionen hänvisar till dessa UNESCOs bedömningar:

*"Samspelet mellan natur- och kulturvärden i området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården i Stockholms län och områdets betydelse i ett kulturellt och historiskt perspektiv gör att området som helhet väl uppfyller UNESCO:s kriterier på ett historiskt landskap."*³

3.4 Ahlberg fastslår att Gröna Lunds en gång så höga kulturhistoriska värde successivt minskar i takt med den omfattande exploateringen av området och att den nu föreslagna utbyggnaden medför ytterligare påtagliga skador på riksintresset.

4. Undanträngning av den historiska miljön

4.1 I likhet med Nils Ahlberg har Riksantikvarieämbetet angivit att det kulturhistoriska värdet skulle försämrast om nya och 45 meter höga åkattraktioner skulle uppföras på platsen. Enligt RAÄ skulle skadan bli påtaglig då åkattraktionerna avsevärt skulle försvåra möjligheten att avläsa och förstå de uttryck som pekas ut som riksintressanta på Djurgården och som berättar om platsens långa historia som nöjes- och rekreationsområde.

4.2 Genom detaljplanens förverkligande skulle områdets karaktär förändras. RAÄ menar att

*"utbyggnaden skulle ske på bekostnad av andra uttryck så att flera av Djurgårdens riksintressanta värden skulle minska i läsbarhet i sådan utsträckning att denna del av Djurgårdens kulturhistoriska sammanhang blir svårbegripligt. De storskaliga anläggningar som tillkommit inom det nuvarande Gröna Lund har haft en negativ kumulativ inverkan på riksintressets värden. Den föreslagna anläggningen kommer att påverka förståelsen av miljön i närområdet..."*⁴

4.3 Just de sex åkattraktionernas oproportionerliga skala, står i direkt motsats till de värden som nationalstadsparken avser att skydda. I översiktsplanen anges särskilt:

³ Prop. 1994/95:3, s. 9

⁴ RAÄ, yttrande s. 1

”Vid eventuell omvandling och komplettering av sådana byggnader och bebyggelsemiljöer bör särskilt uppmärksammas åtgärdernas form och skala ...”.⁵

4.4 Höjden på och bredden av de iögonfallande åkattraktionerna skulle stå i tydlig kontrast till den känsliga kulturhistoriska bebyggelsen i området; Gröna Lunds utbyggnader under senare år gör det redan.⁶ Den planerade detaljplanen bryter därmed mot det övergripande långsiktiga målet - att bevara den kulturhistoriska miljön inom nationalstadsparken i allmänhet och på Södra Djurgården i synnerhet.

5. Skador på natur- och kulturvärden enligt MB 4 kap 7§

5.1 I lagrummet anges att det historiska landskapets natur- och kulturvärden inte får skadas. I översiktsplanen för nationalstadsparken formuleras detta med att möjligheten att förtäta eller utvidga befintliga bebyggelsemiljöer är starkt begränsad och att en utveckling av befintliga verksamheter endast får ske om det kan göras med bevarade natur- och kulturvärden. I detta sammanhang kan konstateras att nya verksamheter som är särskilt trafikalkrävande inte bör tillkomma.⁷

5.2 Gröna Lund menar att både RAÄ och MMD uttryckt sig svepande när det gäller definitionen av skador som detaljplanen skulle åsamka. Vidare menar Gröna Lund att det enligt praxis skulle krävas mycket för att tillkommande bebyggelse i ett redan exploaterat område skulle medföra sådan skada som MB 4 kap 7§ tar sikte på. Lagstiftaren har emellertid inte kvalificerat förbudet mot skador på historiska landskapets natur- och kulturvärden, till skillnad från exempelvis lagrummen MB 3 kap 6§ och 4 kap 1§ som bägge förbjuder ”påtagliga skador”. Skador på nationalstadsparken enligt MB 4 kap 7§ saknar motsvarande kvalifikation. Så snart bebyggelse riskerar att medföra någon form av skada på nationalstadsparkens natur- eller kulturvärden, ska den alltså inte tillåtas.

5.3 De skador som ett bifall av detaljplanen skulle medföra är framför allt visuella skador, bullerstörningar, undanträngning av den historiska miljön och att allmänheten inte längre får fri tillgång till den aktuella platsen. Därutöver bör framhållas att Gröna Lunds utvidgning, som nämnts i tidigare skrivelse, kommer att alstra en mycket stor ökning av trafiken i området. Mina huvudmän vill i detta sammanhang särskilt framhålla följande.

⁵ Översiktsplan för nationalstadsparken, Stockholmsdelen, 2009, s. 46

⁶ Se foton under avsnitt 5.4 nedan

⁷ Översiktsplanen s. 67

5.4 Visuella skador

5.4.1 I översiktsplanen för nationalstadsparken Stockholmsdelen (2009) anges följande.

*”Stadens inre vattenrum Evenemangsparken utgör del av Stockholms inre vattenrum mot Saltsjön och Strömmen och är synlig vida omkring. Området bidrar tillsammans med Skeppsholmen och Kastellholmen till vattenrummets natur- och skärgårdskaraktär, medan Gamla Stan, Blasieholmen, Strandvägen m.m. står för stadens mer formella, offentliga front mot vattnet.”*⁸

5.4.2 Skrivningen stämmer väl överens med beskrivningen av riksintresset för Stockholms innerstad med Djurgården, som bl.a. avser att skydda fronten mot vattenrummen och vyer från viktiga utsiktspunkter, blickfång, kontakten med vattnet och stadssiluetten med den begränsade hushöjden där i stort sett bara kyrktornen och offentliga byggnader tillåts höja sig över mängden.⁹

5.4.3 Detaljplanen skulle medföra avsevärda skador på detta inre vattenrum som både översiktsplanen och beskrivningen av riksintresset anger som särskilt skyddsvärt. Vyn mot Djurgården utifrån utsiktspunkter såsom Stadsgården, Fjällgatan, Slussen Nybroviken, Skeppsholmen och Kastellholmen skulle förändras och i ännu högre utsträckning än idag domineras av åkattraktioner i stället för av kulturellt skyddsvärd natur och skyddsvärda byggnader.

5.4.4 Gröna Lund menar att de illustrationer som presenterats av motparterna inte återspeglar en korrekt bild av hur det utvidgade nöjesfältet skulle komma att se ut. Till grund för detta påstående hänvisas till detaljplanens skrivning att åkattraktionerna ska vara genombrutna och genomskinliga och att färgsättningen skulle vara återhållsam och dämpad.

5.4.5 Av översiktsplanen från 2009 framgår att det sedan länge redan är fastställt tydliga begränsningar för vilken typ av byggnader som evenemangsparken skulle kunna kompletteras med. Villkoren för att ytterligare byggnation ska kunna tillåtas är enligt översiktsplanen att evenemangsparkens *”...grundläggande karaktär och kulturhistoriska värden bevaras”*, och att *”området [fortsatt] kan upplevas som ett glesare bebyggt parklandskap”* med *”väl anpassad bebyggelse”* och *”vackert utformade byggnader eller anläggningar”*.¹⁰ Av följande bilder framgår

⁸ Översiktsplanen s. 67

⁹ Riksintresset för kulturmiljövården i Stockholms län, s. 33

¹⁰ Översiktsplanen s. 67

emellertid att de bygglov som lämnats Gröna Lund under de senaste decennierna uppenbarligen har beviljats i direkt strid mot föreskrifterna i översiktsplanen:

Foto utvisande Gröna Lunds tivoli idag

Foto utvisande Gröna Lunds tivoli idag

5.4.6 På plankartan anges att

*"Utformning och kulör ska anpassas till landskapsbilden samt till nationalstads-
parkens värden enligt sidorna 25-28 i planbeskrivningen under rubriken
"Nöjesparkens nya del"."*

5.4.7 I planbeskrivningen står följande.

*"En brokig färgskala med starka kulörer som rött, blått och gult är generellt mer
karaktäristiskt för nöjesfält än återhållsamma och dämpade kulörer. Mycket kulörstarka
nyanser utan svart (neonfärger) bör dock undvikas. För att bryta upp skalan kan skilda
kulörer med fördel användas för olika attraktioner och för olika element inom samma
attraktion." .¹¹*

5.4.8 De färgval som inte accepteras är således endast begränsade till neonfärger. I övrigt
förespråkar planbeskrivningen kraftiga färgsättningar som är karaktäristiska för nöjesfält och
exemplifierar detta med följande foton på åkattraktioner som just färgats i rött, blått och gult.

¹¹ Planbeskrivningen s. 26

" Kulörer som rött, blått och gult är karaktäristiskt för nöjesfält".

5.4.9 Gröna Lunds påstående att framtida åkattraktioner på fastigheten Skeppsholmsviken 6 skulle se ut på ett helt annat och betydligt mindre iögonfallande sätt, illustrerat med en bild föreställande transparenta åkattraktioner i bleka neutrala färger¹², är mot bakgrund av nuvarande byggnationers utseende och av Stockholms Stads planbeskrivning inte förankrat i verkligheten. Det bör i sammanhanget särskilt noteras den omfattande förändring vad gäller form, omfattning, färg och därmed dominerande visuellt intryck som skett de senaste decennierna.

5.4.10 Avslutningsvis i denna del gör Gröna Lund gällande att de fotografier som presenterats i aktbilaga 40 och som är tagna från Skansen, har angivit felaktig information både vad gäller åkattraktionernas höjd och deras horisontella utbredning. Den av mina huvudmän åberopade figur 5 i nämnda aktbilaga har emellertid aldrig använts för att beskriva utbredningen, utan endast haft till syfte att visa hur högt åkattraktionerna kommer att sträcka sig mot stadens silhuett. På bilden sidan 11 i aktbilaga 40 anges explicit "Tillåtna bygghöjder med ny detaljplan". En jämförelse mellan figur 5 och 6 i aktbil 68 visar att den angivna höjden i figur 5 stämmer mycket väl överens med höjdangivelserna i Gröna Lunds figur 6. Värt att notera är att kyrktornen i mitten av figur 5 hade skymts fullständigt bakom åkattraktioner med den planenliga höjder 45 meter, om bara Gröna Lunds fotograf hade tagit ett par steg till vänster.

¹² Aktbil 68 s. 14

5.4.12 Följande renderingar utvisar hur fronten mot Skeppsholmen och Saltsjön skulle komma att se ut före respektive efter genomförd detaljplan. Av dessa framgår med önskvärd tydlighet vilket dominerande visuellt intryck, på den sammansatta kulturmiljön i området och på strandlinjen upplevd på längre avstånd, som en utbyggnad av Gröna Lunds tivoli skulle medföra. Både silhuetten av hela den karaktäristiska boningslängan längs Falkenbergsgatan och den kulturellt intressanta och nyuppförda Liljevalchs konsthall, skulle skymmas helt av färgglada berg- och dalbanor och andra åkattraktioner helt utan kulturhistoriska värden:

Strandlinjen idag

Strandlinjen efter genomförd detaljplan

5.4.13 Rederingarna ovan är sammansatta av flera bilder och utgör inte exakta återgivningar av verkligheten. De visar emellertid i allt väsentligt det dominerande visuella intryck som en utvidgad tivoliverksamhet skulle medföra.

5.5 Bullerstörningar

5.5.1 Bifogat som bilaga 2 inges kompletterande yttrande från Bernström akustik av den 28 april 2022, innehållande ett bemötande av Tyréns rapport (aktbilaga 79) och av Gröna Lunds skrivelse (aktbilaga 68). Av detta yttrande framgår bl.a. följande.

- i. Det tillkommande bullret kan rymmas inom Folkhälsomyndighetens riktvärden inomhus, men endast om lämpliga fönsteråtgärder genomförs.
- ii. Verksamheten på Gröna Lund är själva orsaken till nuvarande och framtida höga ljudnivåer i området.
- iii. Redovisade åtgärder i rapporten avser enbart att uppfylla Folkhälsomyndighetens allmänna råd inomhus med stängda fönster, inte åtgärder för att uppfylla Naturvårdsverkets riktvärden utomhus vid fasad, vilka överskrids (Bernström s. 4) Påståendet från Tyréns att planen inte skulle medföra någon betydande olägenhet har därför inget stöd i det underliggande materialet.
- iv. Bullret från åkattraktionerna ska bedömas som externt industribuller, vilket ger ett riktvärde för utomhusbuller under kväll och natt enligt Naturvårdsverkets tabeller, uppgående till 45 respektive 40 dBA. Bullret i området överstiger konstant dessa nivåer.
- v. Hänsyn ska tas till om bullrets karaktär är särskilt störande, t.ex. ljud med hörbara tonkomponenter. Lägre riktvärden ska då tillämpas.
- vi. I samband med en tillkommande verksamhet ska hänsyn ska tas till kumulativa effekter. Detta står i direkt strid mot Tyréns påstående att området redan är påverkat av buller och att toleransnivån därför skulle vara högre.
- vii. Vid en utbyggnad enligt planförslaget beräknas ljudnivån utomhus öka med upp till 6 dBA.

5.5.2 Av ovanstående framgår sammanfattningsvis att de påståenden som framförs av Tyréns om att bullerpåverkan skulle komma att bli acceptabel, inte har stöd i underliggande material. Tvärt om skulle detaljplanen med stor sannolikhet medföra ett oacceptabelt bullertillskott till en redan bullerbelastad boendemiljö.

6. Strandskyddet

6.1 Tillgänglighet för allmänheten

6.1.1 Att allmänheten har tillgång till nationalstadsparken utgör en grundförutsättning för införandet av MB 4 kap 7§. Gröna Lund och Staden har över tid gjort gällande att detaljplanen just ger allmänheten tillträde till det aktuella området. I aktbilaga 68 har nu Gröna Lund begränsat sig till att allmänheten ska få tillgång till en bryggpassage som byggs utanför själva stranden. Omvänt synes parterna nu vara överens om att detaljplanen innebär en inskränkning av allmänhetens möjlighet att vistas på och nyttja det område på fastigheten Skeppsholmsviken 6 som Gröna Lund skulle tillgodogöra sig. Under perioden maj-september skulle möjligheten att få tillträde till området förutsätta att allmänheten löste entrébiljett för 130 kronor per person. Under i stort sett all övrig tid under årets resterande månader håller Gröna Lund stängt. Området skulle då vara helt stängt för allmänheten; en omständighet som står i direkt strid mot intentionerna i översiktsplanen:

”Många av verksamheterna i området har sitt största besöksantal under sommarhalvåret medan kapacitet finns att ta emot fler besökare under resten av året. Det är därför bra om användningen året runt kan öka”.¹³

6.1.2 Gröna Lund gör sak av att platsen idag inte bidrar till att uppfylla intentionerna med inrättandet av en nationalstadspark.¹⁴ Ett övergripande syfte med nationalstadsparken och dess evenemangspark, är att nyttan i första hand ska tillkomma allmänheten. Det argument som förts fram för att upphäva strandskyddet är att planområdet används som parkeringsplats och att strandlinjen är otillgänglig för allmänheten. När MMD godtagit ett upphävande av strandskyddet på dessa grunder, har man dock bortsett från att rådigheten över det aktuella området inte har frånhänts Staden och Kungliga Djurgårdens Förvaltning annat än tillfälligt.

6.1.3 MMD har i målet bedömt att strandremsan får anses ianspråktagen och att den därför inte betraktas som allemansrättsligt tillgänglig. Därmed skulle det föreligga sådana särskilda skäl enligt MB 7 kap 18c§ p. 1 att upphäva strandskyddet längs strandremsan. Som tidigare anförts i målet är detta inte korrekt. Det råder förvisso idag en begränsad tillgänglighet till vissa delar av det aktuella strandområdet. Detta saknar dock enligt praxis betydelse vid bedömning av strandskyddsdispens eller upphävande av strandskydd. Att vissa delar av området är tillfälligt belamrade med containrar, betongplintar mm, förändrar således inte det faktum att stranden alltjämt är att betrakta som tillgänglig för allmänheten.

¹³ Översiktsplanen s. 67

¹⁴ Överklagandet s. 4

6.1.4 Vidare grundar MMD sitt domslut i att syftet med bryggan skulle vara att säkerställa fri passage för allmänheten vid stranden. Detta är naturligtvis inte korrekt. Det övergripande syftet med bryggan är att Gröna Lund ska kunna ianspråka hela området ner till strandlinjen. Bryggan är ett försök från Gröna Lund att förmå domstolen acceptera att allmänheten, för överblickbar tid framöver, förlorar all rådighet över hela strandskyddsområdet inklusive hela strandremsan till en kommersiell exploatör. Av dessa skäl saknas all anledning godta ett upphävande av strandskyddet. Till detta ska läggas att förarbetena till miljöbalken anger att upphävande av och dispens från strandskydd ska meddelas med stor restriktivitet. Av praxis framgår att detta särskilt gäller i samband med uppförande av bryggor.¹⁵

6.1.5 Som påpekats tidigare av flera parter i målet är delar av området idag i behov av upprustning. Staden har valt att inte efterkomma sina egna i översiktsplanen fastställda upprustningskrav av områdena mellan byggnader och anläggningar.¹⁶ Inget, förutom möjligen finansiella skäl och bristande initiativförmåga, hindrar dock Staden och Kungliga Djurgårdens Förvaltning från att vidta åtgärder i syfte att uppfylla översiktsplanens intentioner om tillgänglighet till stranden med närliggande områden. Denna underlåtenhet kan aldrig grunda en rätt för Staden att undkomma sitt självpåtaga ansvar i översiktsplanen genom att överlåta upprustningen till en extern kommersiell aktör, som avser att hindra allmänhetens tillträde.

6.2 *Kravet på angeläget allmänt intresse*

6.2.1 MMD menar att utvidgningen av Gröna Lunds verksamhet inte kan genomföras utanför området. Därmed skulle det räcka att särskilda skäl föreligger för upphävande av strandskyddet på land enligt MB 7 kap 18c§ p. 4. MMD har då bortsett från att sådana särskilda skäl förutsätter att utvidgningen av den pågående verksamhet i sig är angelägen. En utvidgning av en verksamhet som inte främjar allmänhetens intressen är knappast skyddsvärd på ett sätt som skulle sätta strandskyddet ur spel.

6.2.2 Gröna Lund och Staden anför att upphävande av strandskyddet ska ske med hänvisning till att det behövs för att (i) tillgodose ett angeläget allmänt intresse som (ii) inte kan tillgodoses utanför området. Denna skrivning i MB 7 kap 18 c § p. 5 leder till följande två frågeställningar.

1) *Är Gröna Lunds utvidgning ett angeläget allmänt intresse?*

¹⁵ Se Norstedts kommentar till Miljöbalken, Juno not 596.

¹⁶ Översiktsplanen s. 65

6.2.3 Som nämnts tidigare i ärendet driver Gröna Lund en mycket framgångsrik tivoliverksamhet med en omsättning år 2019 på 669 miljoner kronor och ett positivt årligt rörelseresultat på 46 miljoner. Att evenemangsparken har en bärkraftig tivoliverksamhet för överskådlig tid även utan den planerade utvidgningen, torde det därmed inte råda någon tvekan om. Den befintliga verksamheten och därmed allmänhetens tillgång till en nöjespark på Djurgården innefattande en rad åkattraktioner av internationell klass, får därmed anses tillförsäkrad för lång tid framöver.

6.2.4 Gröna Lunds syfte med att utvidga den befintliga verksamheten är att generera ytterligare omsättning och resultat och därmed värde för ägargruppen. Detta saknar dock all betydelse i målet då det är allmänhetens och inte Gröna Lunds ägares intressen som är föremål för prövning. Eftersom allmänheten redan har tillgång till ett nöjesfält, som därtill ständigt utvecklas och förändras inför varje säsong, kan allmänhetens intresse av en utvidgning knappast definieras som angeläget. Dessutom ska detta förmenta intresse ställas mot allmänhetens långsiktiga intresse av att ha tillgång till ett område som idag är eftersatt men som Staden och Kungliga Djurgårdens Förvaltning, i enlighet med vad som föreskrivs i översiktsplanen, har till uppgift att ta hand om och utveckla till allmänhetens bästa. Förutom en vacker plats att vistas på skulle stranden, omgjord till kaj, kunna tjäna det viktiga syftet att förbättra kollektivtrafiken till området med färjor.

2) Behöver stranden tas i anspråk för utvidgningen?

6.2.5 För det fall MÖD mot förmodan skulle komma fram till att utvidgningen av tivoliverksamheten är ett angeläget allmänt intresse, har man att pröva om det är nödvändigt för utvidgningen att Gröna Lund ges rådighet till det strandskyddade området, dvs strandremsan och det strandskyddsområde som idag utgörs av parkeringsplatsen. För att utvidga Gröna Lunds verksamhet i enlighet med den föreslagna detaljplanen, skulle parkeringsplatsen i och för sig behöva tas i anspråk. Med strandremsan förhåller det sig emellertid annorlunda. Att Gröna Lund med sin tivoliverksamhet vill få tillgång till hela stranden är lätt att förstå. Följaktligen har förslaget till detaljplan utgått från denna förutsättning. Gröna Lunds önskemål i denna del är emellertid inte vad MÖD har att pröva.

6.2.6 Frågan om att upphäva strandskyddet längs själva stranden kommer att få konsekvenser så länge tivoliverksamheten pågår i evenemangsparken – kanske i ytterligare 100 år. Bedömningen av Gröna Lunds behov av strandremsan för att över huvud taget kunna utvidga sin verksamhet måste därför prövas med stor restriktivitet, i enlighet med gällande praxis vad gäller strandskydd och bryggor. Inget i målet motsäger det faktum att en utvidgning av verksamheten skulle gå alldeles utmärkt utan tillgång till själva stranden. Det kan med andra ord inte vara ett angeläget allmänt intresse att strandskyddet upphävs och Gröna Lund ges exklusiv tillgång till den aktuella

strandremsan. I sammanhanget är Gröna Lunds anförda argument att ett staket skulle skada den kulturhistoriska miljön närmast parodiskt, i ljuset av planerna på att bygga 45 meter höga och färgglada åkattraktioner på platsen.

6.2.7 Sammanfattningsvis saknas förutsättningar för att upphäva strandskyddet för det aktuella området. Att Kungliga Djurgårdens Förvaltning nu skulle förorda ett arrende i stället för en överlåtelse av marken, saknar i sammanhanget all betydelse.

7. Avslutning

7.1 I översiktsplanen från 2009 anför Stockholms Stad helt korrekt att områdena mellan byggnader och anläggningar i evenemangsparken är slitna och i behov av upprustning. Trots denna slutsats har Staden sedan dess inte vidtagit några nämnvärda kvalitetsförhöjande åtgärder inom det område där parkeringsplatsen och strandremsan ligger. Såsom framgår av figur 3 i Gröna Lunds skrivelse är området eftersatt och belamrat med byggcontainrar mm. Om Gröna Lund fick överta rådigheten över den eftertraktade platsen, skulle Staden slippa det upprustnings- och underhållsansvar som man sedan länge har bortprioriterat. Denna underlåtenhet att upprusta en av Sveriges mest värdefulla platser faller tungt på Stockholms Stad, men kan givetvis inte användas som argument för att Gröna Lunds verksamhet ska tillåtas att utvidgas.

7.2 Utgångspunkten för prövningen är inte hur marken används idag, utan hur den kan och borde användas för allmänhetens bästa och hur helheten i det historiska kulturlandskapet bevaras - under decennier och kanske t.o.m. sekel framöver. MÖD har således att pröva målet utifrån en långsiktig användning av den aktuella platsen, där Stadens möjligheter och skyldigheter att utveckla såväl stranden som området där parkeringsplatsen ligger, ska ställas mot ett förslag där marken stängs för allmänheten under oöverskådlig tid. Det är samtidigt mycket svårt att se hur detaljplanen skulle kunna överensstämma med lagstiftarens uttalade mål med nationalstadsparken - att *"lagskyddet syftar till att långsiktigt slå vakt om helheten i ett historiskt landskap"*. Mot denna bakgrund ska MMDs dom stå fast.

Som ovan

Johan Öberg

Bifogas:

Bilagor